

MUSIC (VOCAL) Theory

**Paper-A
Semester-I**

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 38

Note : The candidates are required to attempt two questions each from Sections A and B carrying 6 marks each and the entire Section C consisting of 7 short answer type questions carrying 2 marks each.

SECTION-A

1. Write about the General History of Music during Vedic period.
2. Give the definition and explanation of the following Musical terms. Attempt any two) :

6

- (a) Sangeet (b) Swara
(c) Taal (d) Saptak. 2×3=6
3. What is the importance of Music in Human life? 6
4. Write the biographical sketch and contribution of the following Musician towards Indian Music. (Attempt any one) : 6
- (a) Tansen (b) Pandit Vishnu Narayan Bhatkhandey. 6

SECTION-B

5. Write about the origin and development of the following Musical instrument. (Attempt any one):
(a) Tanpura (b) Tabla. 6
6. Write in detail about the contribution of Sri Guru Nanak Dev Ji to Indian Music. 6
7. Write the description and the Notation of Drut Khayal with alap, taan in the following Raag. (Do any one): 6
- (a) Bilawal (b) Kalyan. 6

Or

Write the description and the Thekas (with Ekgun, Dugun layakaries) of the following Taals. (Attempt any two):

- (a) Dadra (b) Keharva 2×3=6
- (c) Teentaal
8. Give the elementary knowledge of the following Raag. Attempt any one) : 6
- (a) Alhaiya Bilawal (b) Shudha Kalyan.

SECTION-C

9. Compulsory questions : 7×2=14
- (i) Write the names of four Vedas.
(ii) What is the importance of Samveda in Indian Music?
(iii) Who wrote Natyashastra?
(iv) What is Naad? Explain.
(v) Who is the writer of Kramik Pustak Malika?
(vi) Write the name of the Instrument, Bhai Mardanaji used to play.
(vii) How many strings are used in a Tanpura?

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 7 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-A

1. ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 6
2. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਵਰਨਣ ਕਰੋ : 6
- (a) ਸੰਗੀਤ (b) ਸਵਰ
(c) ਤਾਲ (d) ਸਪਤਕ। 2×3=6
3. ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। 6
4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਕਥਾਕਾਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਰੋ): 6
- (a) ਤਾਨਸੇਨ (b) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਾਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ। 6

ਭਾਗ-B

5. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੰਗੀਤਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ (ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਰੋ): 6
- (a) ਤਾਨਪੁਰਾ (b) ਤਬਲਾ। 6
6. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਲਿਖੋ। 6
7. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਦੀ (ਦਰੁਤ ਖਿਆਲ) ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਦੀ ਸੁਰਲਿਪੀ, ਆਲਾਪ-ਤਾਲ ਸਮੇਤ ਲਿਖੋ। 6
- (ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਰੋ):
- (a) ਬਿਲਾਬਲ (b) ਕਲਿਆਣ। 6

ਜਾਂ

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਲਾਂ ਦਾ ਪਰਿਚੈ, ਠੇਕਾ, ਇੱਕ ਗੁਣ, ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਲਿਖੋ। (ਕੋਈ ਦੋ ਕਰੋ):

- (a) ਦਾਦਰਾ (b) ਕਹਿਰਵਾ 2×3=6
- (c) ਤਿੰਨਤਾਲ।

8. ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (ਕੋਈ ਇੱਕ ਕਰੋ):
- (a) ਅਲਹੌਆ ਬਿਲਾਵਲ (b) ਸੁੱਧ ਕਲਿਆਣ।

6

ਭਾਗ-C

9. ਲਾਜਮੀ ਸਵਾਲ :

7×2=14

- (i) ਚਾਰ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (ii) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਸਾਮਵੇਦ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
- (iii) ਨਾਟਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਰਚਨਾਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸੋ।
- (iv) 'ਨਾਦ' ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ।
- (v) ਕ੍ਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਮਾਲਿਕਾ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੀ?
- (vi) ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਜੀ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ਼ ਵਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ? ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
- (vii) ਤਾਨਪੁਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?